

Mishandling i nære relasjoner – det mannlige offer

En teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (BOPPG30)

Politihøgskolen

2021

Kand.nr : 843 & 844

Antall ord: 8300

Innholdsfortegnelse

1 INNLEDNING	1
1.1 AVGRENSNING OG PROBLEMSTILLING	2
1.2 OPPGAVENS OPPBYGNING.....	3
1.3 BEGREPSAVKLARING	3
1.4 NÆRMERE OM MISHANDLING I NÆRE RELASJONER OG LOVHJEMLER.....	4
2 METODE	5
2.1 TEORETISK OPPGAVE	5
2.2 LITTERATUR.....	6
2.3 FORFORSTÅELSE	7
3 HOVEDDEL	7
3.1 ET SPLITTET FORSKERMILJØ	7
3.2 FOREKOMST	9
3.3 KJENNETEGN VED VOLDEN	9
3.4 FOREBYGGING SOM PRIMÆRSTRATEGI OG KUNNSKAPSBASERT POLITIARBEID ...	12
3.5 DET MANNLIGE OFFER	13
3.6 POLITIET- OG HJELPEAPPARATET	16
4.0 AVSLUTNING	19
5.0 LITTERATURLISTE	21
5.1 SELVVALGT PENSUM.....	21

1 Innledning

Vold og mishandling i nære relasjoner har siden slutten av 1970-tallet vært et fokusområde i samfunnet. Dette kom på dagsordenen da kvinnebevegelsen belyste problematikken, og etter hvert støttet både politikere og medborgere engasjementet. På begynnelsen av 80-tallet begynte et omfattende forskningsarbeid med henblikk på mishandling av kvinner i nære relasjoner (Jonassen, 2014, s. 46). Dette fokuset har i senere tid vendt seg mot barn som vitner mishandling i nære relasjoner, eller selv er offer for det. Det er skrevet mange rapporter på bakgrunn av undersøkelser gjort internasjonalt og i Norge. Disse rapportene viser at mishandling i nære relasjoner er et langt mer utbredt samfunnsproblem enn tidligere antatt. En rapport fra 2012 konkluderte med at de samfunnsøkonomiske kostandene av mishandling i nære relasjoner er på mellom 4,5-6 milliarder årlig (Rasmussen, Strøm, Sverdrup og Vennemo, 2012, s. 10). Riksadvokaten har i sine rundskriv slått fast at mishandling i nære relasjoner skal ha høy prioritet i politiet. Det fremgår her at det ikke er akseptabelt at saker som omhandler vold i hjemmet blir anført som OPS (oppgjort på stedet) (Riksadvokaten 2008/3, s.2).

Når man hører eller leser om mishandling i nære relasjoner, ser man ofte for seg en mann som har mishandlet en kvinne. Mediene tegner ofte et unyansert bilde, hvor mannen er den skyldige, og kvinnen/barna er ofre. Da vi var i praksis møtte vi en virkelighet som brøt med denne stereotypien. Vi deltok i oppdrag der etterforskningen senere viste at det var mannen som var den fornærmet part, og ikke kvinnen eller barna. Det var saker der kona hadde et kraftig psykisk overtak, og i visse tilfeller utøvde fysisk vold. Disse sakene, hvor det var et mannlige offer, brøt med våre egne stereotypier om mishandling i nære relasjoner. Det var også et avvik fra det vi hadde lært på politihøgskolen i løpet av vårt første studieår, ettersom fokuset der hadde ligget på mannen som utøver og kvinnen som offer. Vi ble overrasket over vår egen uvitenhet, noe som har resultert i denne oppgaven. Vi ønsker å se nærmere på hvor mange menn som utsettes for mishandling i nære relasjoner, hvorfor ikke flere snakker om det, og hva kan politiet gjøre med det? Vi vil nå kort fortelle en historie fra en praksisstudent. Her forteller studenten om en opplevelse vedkommende hadde i løpet av praksisåret.

«Jeg var student i en mellomstor by i Norge, og oppdragsmengden var jevn og variert. Jeg hadde ved flere anledninger vært på oppdrag som omfattet husbråk og hvor vi kunne mistenke at mannen trolig ikke var snill mot sin kvinnelige samboer, men jeg hadde aldri hørt eller opplevd at det var motsatt. Det var først halvveis i mitt praksisår da jeg hospiterte på etterforskning at jeg skulle få oppleve dette. Jeg deltok i et avhør hvor en mann forklarte om sjikane, trusler og psykisk mishandling i en årrekke, men hadde blitt i forholdet på bakgrunn av en felles sosial omgangskrets, og trusler om at hun ville anmelde han for overgrep om han fortalte det til noen. Det var først når jeg deltok under dette avhøret at øynene mine åpnet seg for dette problemet, og når jeg forklarte mine erfaringer til min veileder på patrulje forklarte han meg at dette var noe de ikke opplever så ofte, eller valgte å ordne på stedet da det ofte blir ord mot ord» - (Praksisstudent 2019/20).

Når man hører ordet vold er det lett å tenke at det dreier seg om slag, spark, lugging, og andre former for fysiske krenkelser. Imidlertid så finnes det en form for vold som ikke utøves fysisk, og som ikke gir umiddelbare synlige merker, men som kan være vel så skadelig (Sogn og Hjemland, 2010, s.30). De psykiske voldshandlingene; der man lever under trusler, nedvurdering, tvang, trakassering, og negativ sosial kontroll, (Bufdir, 2020) er også en utbredt form for vold. Psykisk vold er en type vold man ikke kan se utenfra, og man kan heller ikke ta bilder av den. Det er i så måte vanskelig og i tilfredsstillende grad få bevist at det har forekommet, og det er få eksempler på at personer blir dømt for utelukkende psykisk vold, (Overgrep.no, 2020) Ofte vil slike saker ende med ord mot ord, da de er vanskelige å bevise utover enhver rimelig tvil.

1.1 Avgrensning og problemstilling

Vi har valgt å avgrense oppgaven til å gjelde mishandling av menn i nære relasjoner i heterofile forhold, der kvinnen er den utøvende part. Det er ikke usannsynlig at det forekommer vold i mannlige homofile forhold, men på bakgrunn av ordbegrensning vil oppgaven ikke gå inn på dette. Videre vil barn som vitner mishandling i nære relasjoner, men selv ikke blir utsatt for vold regnes som ofre etter nåværende straffelov. Det vil trolig også være tilfeller der mor mishandler både far og barn, men dette er ikke noe vi har undersøkt nærmere i vår oppgave.

Våre problemstillinger blir derfor:

- Hvor stor er forekomsten av mishandling av menn i nære relasjoner?
- Hva kjennetegner mishandlingen menn utsettes for i nære relasjoner?
- Hvilke muligheter og utfordringer ligger i politiets forebyggende arbeid på dette området?

1.2 Oppgavens oppbygning

For å besvare problemstillingene på best mulig måte, vil oppgaven innledningsvis ha en kunnskapsdel, hvor det redegjøres for aktuelle begreper, samtidig som vi presenterer relevant litteratur og statistikk som har blitt publisert på området. Deretter vil oppgaven gå inn på de ulike mulighetene og utfordringene som ligger hos politiet når det kommer til å forebygge vold mot menn i nære relasjoner. I denne delen vil oppgaven se nærmere på de sosiologiske utfordringene som tematikken reiser. Samtidig vil dette knyttes opp mot politiets virke, og vurderes opp mot de ulike verktøyene politiet besitter, som for eksempel: SARA-modellen (SARA:SV som er forkortelsen for Spousal Assault Risk Assessment Guide: Short Version), heretter bare omtalt som SARA (Politidirektoratet, 2014).

1.3 Begrepsavklaring

I innledningen benytter vi oss av ordet vold, men vold er et vidt begrep og bør defineres. Det finnes mange definisjoner på vold, og det finnes mange former for vold. Vi har i denne oppgaven tatt utgangspunkt i *Alternativ til vold* sine definisjoner på vold. Dette er en stiftelse og et behandlingssenter med fokus på vold i nære relasjoner (Stiftelsen Alternativ til vold, 2020). Det er her viktig å understreke at det finnes flere former for vold enn de vi presenterer her, men det vil ikke være naturlig å definere disse, da de ikke er relevante for vår oppgave. Vi vil heretter basere oss på definisjonene rundt fysisk, psykisk og seksuell vold.

Fysisk Vold

Fysisk vold er handlinger som forårsaker fysisk skade eller smerte, men også handlinger som hindrer den andres bevegelsesfrihet. Eksempler på fysisk vold er, slag, spark, holde fast og dytte (Stiftelsen alternativ til vold, 2020).

Psykisk vold

Psykisk vold er ord, kroppsspråk og stemmebruk som krenker, truer og kontrollerer andre. En form for vold som i første omgang kan sees, men etter hvert kan komme til uttrykk som endret sinnsstemning, selvskading, og selvmordsforsøk (Ibid, 2020).

Seksuell vold

Vold som kommer til uttrykk i seksualisert form kan vi kalle seksuell vold. Dette kan eksempelvis være voldtekt, ufrivillig samleie, ufrivillig nedgradering, og press. Denne formen for vold kan i noen tilfeller sees på som et tveegget sverd i parforhold ved at den aktive part tror at sex og nærhet vil gjøre ting bedre, mens den fornærmede blir stadig mer redd for å si nei i frykt for ny vold (Ibid, 2020).

1.4 Nærmere om mishandling i nære relasjoner og lovhjemler

Vold i parforhold kan i hovedsak deles inn i to hovedgrupper; den episodiske volden og den institusjonelle volden.

Den episodiske volden er vold som vil rammes av bestemmelsene i straffelovens kapittel 25 som omhandler vold. Disse strekker seg fra de mildeste formene for vold som rammes av §271 om kroppskrenkelse. Her rammes for eksempel dytting og slag med flat hånd. Straffeloven §273 som omhandler kroppsskade. For å rammes av denne paragrafen må offeret ha blitt påført en skade av en viss alvorlighetsgrad. Dette er altså bestemmelser som omhandler det som betegnes som fysisk vold, denne volden kan ha varierende alvorlighetsgrad (Politidirektoratet, 2014)

Den institusjonelle volden er vold som er vedvarende og som skaper et mønster (SARA, 2010). I senere tid har man sett at bestemmelsene i voldskapitlet ikke inkluderte det psykiske aspektet ved volden og det å leve i et terrorregime godt nok. §282 om mishandling i nære relasjoner skal dekke inn dette behovet. Denne dekker inn vold og trusler som fører til at offeret gjør og unnlater å gjøre ting i frykt for represalier fra voldsutøver. Videre i oppgaven vil vi fokusere på denne typen vold.

1.5 Forebygging

Forebygging kan i hovedsak deles inn i tre hovedgrupper. Disse er; primær, sekundær og tertiær forebygging, (Mikkelsen, 2005).

Primærforebygging

«Primærforebyggende arbeid handler om å forhindre at problemer oppstår» (Ibid)

Sekundærforebygging

«Betegnelsen sekundærforebygging brukes om tiltak som skal hindre at problemer varer ved eller videreutvikles» (Ibid).

Tertiærforebygging

«Tertiærforebygging brukes som tiltak rettet mot identifiserte, ofte tungt belastede målgrupper. Innsatsen går ut på å motvirke en forverring av problemene og grenser derfor opp mot det vi legger i behandling og rehabilitering» (Ibid).

2 Metode

2.1 Teoretisk oppgave

Vi har valgt å skrive en teoretisk oppgave. I en teoretisk oppgave bruker man allerede eksisterende forskning og litteratur innen et område. Dette i motsetning til en empirisk oppgave der man selv søker informasjon gjennom for eksempel en spørreundersøkelse. Eksisterende forskningen innen mishandling i nære relasjoner er både kvalitativ og kvantitativ. Da vi skulle skrive om mishandling i nære relasjoner ble det naturlig å benytte seg av forskning av begge typer. Den kvantitative delen av forskningen kan gi oss noen svar på forekomsten av vold og mishandling. «De kvantitative metodene har den fordel at de gir data i form av målbare enheter» (Dalland, 2017 s.52). Vi kunne altså få tall på hvor mange menn versus kvinner som hadde opplevd mishandling og hva slags type vold de hadde blitt utsatt for. De kvantitative undersøkelsene kunne ikke gi oss svar på hva mennene som hadde blitt utsatt for vold følte eller tenkte. Til dette måtte vi lene oss på den kvalitative forskningen. «Kvalitativ metode tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar

seg tallfeste eller måle» (Ibid, s.85). Dette kan for eksempel være intervjuer med ulike menn der de forteller om hvordan det var å leve under psykisk og eller fysisk vold

2.2 Litteratur

I denne oppgaven benyttes litteratur som kommer fra anerkjente og respekterte personer og institusjoner. For å finne fram til forskningen har vi benyttet oss av ORIA. Her har vi lagt inn søkeordene «vold mot menn», «mishandling i nære relasjoner», og «mannlig offer». Vi har også fått god hjelp fra forelesere og forskere ved politihøgskolen i Oslo, i hovedsak Geir Aas og Elin Kippe.

I tillegg til litteratur vi fant gjennom søk i ORIA og litteratur vi fikk anbefalt av Aas og Kippe har vi gjort egne søk på nett. Det finnes mye litteratur om mishandling i nære relasjoner, men svært lite som retter seg spesifikt inn mot menn som offer.

For å dekke inn den kvantitative delen av oppgaven har vi benyttet oss av NIBR-undersøkelsen fra 2005 (Haaland, Clausen og Schei, 2005) som omhandler vold i parforhold. Videre har vi benyttet oss av Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS), mishandling av menn i nære relasjoner (Sogn og Hjemdal, 2010), samt doktorgrad skrevet av Geir Aas *politiinngrep i familiekonflikter* (Aas, 2009).

Når det kommer til den kvalitative delen, har vi brukt historier fra boken *Den usynliggjorte volden* av Tove Fjell (Fjell 2013). Videre har vi benyttet oss av den seneste publikasjonen på temaet *Den mannlige smerte- menns erfaringer med vold i nære relasjoner* skrevet av Jørgen Lorentzen og Marianne Inez Lien (Lien og Lorentzen, 2017). Publikasjonene inkluderer intervjuer med en rekke menn som har vært utsatt for mishandling i nære relasjoner. Gjennom disse to tekstene har vi kunnet danne oss et inntrykk av hvordan mennene har opplevde det de hevder seg utsatt for. Da det finnes lite litteratur av denne arten har vi forsøkt å finne likheter som støtter hverandre i de to publikasjonene. Samtidig har vi forsøkt å ha et kritisk blikk under analysen av tekstene, slik at vi får belyst eventuelle ulikheter mellom de to.

Ettersom oppgaven tar sikte på å finne muligheter og utfordringer politiet har i det forebyggende arbeidet mot mishandling i nære relasjoner mot menn vil det være naturlig å ha med en del litteratur rundt SARA-verktøyet. For å dekke dette har vi brukt en av lærebøkene i faget kriminalitets forebyggendearbeid (KRIF30) *I forkant* skrevet av Elisabeth Myhre Lie (Myhre Lie, 2018). Vi har også benyttet oss av SARA: SV-veilederen

(Politidirektoratet, 2014), samt *Pilotprosjekt for forebygging av vold* (Nøttestad og Lynum 2012). Boken *Politiet og familievolden* (Aas, 2014) har også blitt brukt for å belyse hvordan politiet jobber forebyggende ved hjelp av SARA-modellen.

2.3 Forforståelse

«Forforståelse er den oppfatningen du bringer med deg til det materialet du skal tolke» (Olsvik, 2017 s. 111). Det er viktig å være bevisst på hva ens forforståelse er før man begynner å skrive en oppgave. Forforståelsen kan påvirke hvordan man skriver, og ikke minst hvordan man velger ut informasjon og hva man velger å ta med i oppgaven. Før vi begynte å skrive denne oppgaven, hadde vi begge hospitert på etterforskningsavdelingen og vært med på å etterforske saker om mishandling i nære relasjoner der menn var offer. I tillegg til erfaringen fra etterforskning har vi hatt undervisning og pensum om mishandling i nære relasjoner under vårt første studieår ved PHS. Der lærte vi at hovedvekten av ofre for mishandling i nære relasjoner var kvinner, noe som også stemmer, men det ble i liten grad snakket om at også menn kunne være offer for dette. Da vi begynte å skrive denne oppgaven hadde vi begge en opplevelse at det vi lærte på skolen ikke samsvarte helt med det vi opplevde ute. Vi fikk en opplevelse av at politiet ikke er gode nok til å forebygge volden som rammer menn i nære relasjoner. «Selv uten å ville det er det alt for lett å la seg påvirke til å bare se etter det som kan bekrefte vår forforståelse» (Dalland, 2017, s. 58). Det har derfor vært viktig for oss og hele tiden å være bevisst på vår forforståelse og forsøke så godt det lar seg gjøre å bygge argumentasjonen basert på ulike bøker og forskningsarbeid.

3 Hoveddel

3.1 Et splittet forskermiljø

Før vi ser på forekomsten av mishandling mot menn i nære relasjoner, er det viktig å ha klart for seg hvordan man har kommet frem til statistikken. Man kan dele forskningen på mishandling i nære relasjoner i to. Den feministiske forskningstradisjonen og den familierettede forskningstradisjonen. Vi vil kort gjennomgå hva som er forskjellen mellom disse to.

Mens den feministiske tradisjonen i stor grad velger ut sine respondenter utfra krisesentre for kvinner har den familierettede tradisjonen gått noe bredere ut og spurt «hele» befolkningen. Det ligger her en sentral forskjell ved at den feministiske tradisjonen har bedrevet mer kvalitativ forskning enn den familierettede som har fokusert på kvantitative studier (Pape og Stefansen 2004, s. 50). Dette fører til at den feministiske tradisjonen hevder at mishandling og vold utøvd av kvinner mot menn er nesten ikke eksisterende, og at om den finnes så er den begått i selvforsvar (Aas, 2010, s. 237). Det er den feministiske tradisjonen som har dominert forskningen i flere år og har derfor fått definisjonsmakt. Deres definisjon har i stor grad bygget på tanken om det ideelle offer (Ibid, s. 237). Det kan tenkes at dette er en av grunnene til at mishandling av menn i nære relasjoner ikke har vært et prioritert område for politiet. Likevel skal man ikke undergrave det faktum at det er flere kvinner enn menn som blir utsatt for den grove volden med stort skadepotensial (Haaland, Clausen og Schei, 2005, s. 60). Dette vil vi gjøre nærmere rede for senere i oppgaven.

Den familierettede tradisjonen på sin side mener at den feministiske tradisjonen har et for ensidig blikk på mishandling i nære relasjoner og på hvem som er utøver og offer. De mener at man på grunnlag av å bare ha intervjuet kvinner, som er utsatt for mishandling av menn, ikke kan konkludere med at kvinner også mishandler menn. Som Fjell beskriver i sin bok *Den usynliggjorte volden* «Thomas undrer over den bitre ironien i at feminister er i stand til å benekte at kvinner begår vold, for så å true med å drepe kvinnen de var uenig med» (Fjell, 2013, s. 23). Det kan sies at det blir å sette problemstillingen på spissen med et slikt sitat, men det illustrerer likevel et viktig poeng; kvinner er også i stand til å både true med, og å begå vold mot andre.

Den feministiske tradisjonen er fortsatt sterkt til stede i dag, noe som viser seg i den forskningen som finnes på området. Likevel har det i senere tid kommet kvalitativ forskning der menn har vært respondenter. Vi vil ta for oss disse når vi nå skal belyse forekomsten av mishandling mot menn i nære relasjoner og hva som kjennetegner denne. Ettersom de kvalitative studiene baserer seg på et lite antall respondenter vil det være viktig å også benytte seg av større forskningsrapporter som inkluderer flere respondenter. Det finnes få landsdekkende undersøkelser av kvantitativ art og den siste som ble gjort ble gjennomført i 2005 *Vold i parforhold* (Haaland, Clausen og Schei, 2005). Vi vil derfor benytte oss av denne for å få et bedre helhetsbilde. Ved å sammenlikne og se paralleller mellom funnene i NIBR-rapporten (Haaland, Clausen og Schei, 2005), samt de kvalitative studiene i boken til Fjell

(Fjell 2013) og rapporten av Lien og Lorentzen (Lien og Lorentzen 2017), mener vi at vi får et bilde som er nyansert nok for en oppgave som denne.

3.2 Forekomst

NIBR-rapporten fra 2005 om vold i parforhold var altså den første landsdekkende undersøkelsen på området. I rapporten kommer det frem at $\frac{1}{4}$ av kvinnene og $\frac{1}{5}$ av mennene som besvarte undersøkelsen hadde opplevd at partner hadde brukt fysisk vold mot dem (Haaland, Clausen og Schei, 2005 s. 13). Dette stemmer godt overens med hva som kom frem i Oslo-undersøkelsen *Den skjulte volden*, der det var omtrent like mange menn som kvinner som rapporterte at de hadde blitt utsatt for vold fra sin partner i løpet av det siste året (Pape og Stefansen, 2004, s. 79). Videre viser rapporten at flere kvinner enn menn har vært utsatt for den grove volden, volden med stort skadepotensial (Ibid, s. 37). Fire ganger så mange kvinner som menn hadde vært utsatt for den grove volden (Ibid, s. 60). Der kvinnene oftest er utsatt for den grovere volden opplever flere menn enn kvinner å bli slått med flat hånd (Ibid, s. 59). Det kan se ut til at voldshendelser mot menn ofte er begrenset til en episode (Sogn og Hjemland, 2010, s. 38).

Ut fra dette kan man si at begge forskningstradisjonene har rett i mange av sine påstander. På den ene siden må man gi den feministiske leiren rett i at det er menn som utøver mest av den grovste volden og da mot kvinner. Likevel er det ikke slik at det bare er menn som utøver vold, og man kan heller ikke si at kvinner som utøver vold mot menn utelukkende gjør dette i selvforsvar. Slik sett har den kjønnsnøytrale leiren rett i at det utøves vold fra begge kjønn mot begge kjønn i parforhold.

3.3 Kjennetegn ved volden

Funnene Tove Fjell gjør i sin bok *Den usynliggjorte volden* stemmer godt overens med det som kommer frem i NIBR-rapporten og Oslo-undersøkelsen (Fjell 2013, Haaland, Clausen og Schei 2005, Pape og Stefansen 2004). Mennene forteller at det var den psykiske volden som var den verste. De forteller at de levde i en hverdag som var veldig uforutsigbar og med mange trusler, noe som må sies å være et viktig kjennetegn ved institusjonell vold (Fjell,

2013, s. 43). I en undersøkelse fra Australia og New-Zealand (Lewis, A. and S. Sarantakos, 2001) har man gjort liknende funn som det Fjell her presenterer (Fjell, 2013). I den Australsk/New-Zealandske undersøkelsen fortalte 48 menn som var utsatt for vold fra kvinner, at de vanligste angrepene de ble utsatt for var verbale angrep. De fortalte også om andre handlinger slik som kontroll over mannens sosiale relasjoner og vennskap, samt kontroll over penger og forbruk (Sogn og Hjemland, 2010, s. 38).

Funnene gjort av Fjell og i den Australsk/New-Zealandske undersøkelsen samsvarer også med resultatene fra Lien og Lorentzen sin undersøkelse (Lien og Lorentzen, 2017). Her er et viktig moment sabotasje av samvær med barn (Lien og Lorentzen 2017, s. 39), noe Fjell (2013) også er inne på flere ganger. Et eksempel som illustrerer den psykiske volden er «Fredrik» som hadde blitt misbrukt seksuelt som barn. Partneren brukte «Fredrik» sin fortid mot han i diskusjoner for å presse og bryte han ned (Lien og Lorentzen 2017, s. 57).

Selv om mennene i hovedsak fortalte om psykisk vold var ikke den fysiske volden ikke-eksisterende. Noen menn fortalte om grove voldshendelser, hendelser med stort skadepotensial, som i ytterste konsekvens kunne medført døden. En mann fra studieutvalget til Fjell (2013) fortalte om en hendelse der han og hans ektefelle skulle legge seg for kvelden, hvorpå ektefellen hadde hentet en flaske med gin og helte over mannen og sengen. Mannen våknet av at han ble våt og fikk se synet av ektefellen som fiklet med en lighter. Han innså hva som skulle skje og kom seg vekk fra sengen i tide (Fjell, 2013, s. 74). Selv om noen av mennene fortalte om hendelser med stort skadepotensial forteller de sjeldent at de fryktet for livet sitt. Flere fortalte også at de ikke skjønnte hvor alvorlig situasjonen de befant seg i var før de var ute av forholdet. Dette gjaldt både de som var utsatt for den fysiske, grove volden og de som var utsatt for den psykiske volden (Fjell, 2013, s. 70). Nettopp dette kan være en av grunnene til at det er så få menn som anmelder saker med mishandling i nære relasjoner. Det kan se ut som at menn har en høyere terskel for å anmelde enn hva kvinner har, og de frykter i mindre grad for livet når de blir utsatt for vold. Hvilket kan ha betydning for statistikken og derfor kan det være flere menn som er utsatt, enn det som kommer frem. Selv om menn i mindre grad frykter for livet, virker det likevel som om mennene som opplever «grov og systematisk partnervold» kan ende opp med de samme psykologiske plagene som sosial angst og frykt for den videre voldsutøvelsen (Lien og Lorentzen 2017, s. 32).

Det er ikke bare færre menn som anmelder vold i nære relasjoner, det er også færre menn som kontakter hjelpeapparatene. I en studie fra 2014 rapporterer 59,1 prosent av mennene som hadde opplevd mindre alvorlig vold at de aldri hadde snakket med noen om dette (Ibid, s. 33). Det kan se ut til at menn føler det er en høy terskel for å søke hjelp, ikke bare for det å snakke med venner, men også for å søke hjelp fra det offentlige. Dette er i så fall i strid med det som har vært målet fra regjeringen siden 2014. I handlingsplanen om vold i nære relasjoner heter det at «regjeringen ønsker å arbeide for at terskelen blir lavere for å søke hjelp for alle utsatte grupper, også for menn som utsettes for vold i nære relasjoner» (Justis og beredskapsdepartementet 2014-2017, s. 1). En av grunnene til at menn ikke søker hjelp kan være at hjelpeapparatet rundt menn som er utsatt for vold i nære relasjoner er langt mindre utbygd enn tilbudet for kvinner. Det er ikke bare forskningen på mishandling i nære relasjoner som er todelt, det samme er krisesentrene og den ideologiske siden de tilhører. Mens enkelte krisesentre har en feministisk tradisjon, har andre en mer kjønnsnøytral tradisjon. Der hvor den feministiske tradisjonen har størst fotfeste er det altså tanken om at kvinner er mest voldsutsatt som styrer tilbudet, mens den andre skiller i større grad på om du er utsatt for vold eller ikke (Fjell, 2013, s. 94). Med andre ord er det et ulikt tilbud styrt av tankegodset til krisesentrene, noe som isolert sett kan være problematisk.

En ting er at tilbudet rundt menn kan se ut til å være dårligere utarbeidet enn det er rundt kvinner, men det kan som sagt også se ut til at flere menn vegrer seg for å ta kontakt med de allerede eksisterende tilbudene. En av grunnene synes å være frykt for hva deres samboer kan finne på å gjøre mot dem. De er ofte redde for at det skal slå tilbake på dem og at de skal bli anklaget for noe de ikke har gjort. Dette kommer i kombinasjon med at det fortsatt er tabu å være mann og å være utsatt for mishandling av sin ektefelle/kvinnelige samboer. Et eksempel er mannen som fortalte til Fjell at han var mer redd for at det skulle komme ut at han ble utsatt for mishandling i hjemmet, enn han var redd for at en usann incestanklage skulle komme ut (Fjell, 2013, s. 57). Denne historien sier noe om graden av skam som er knyttet til partnervold med menn som offer. Mange menn føler at det svekker «mandigheten» deres om noen skulle oppdaget at de blir utsatt for vold av sine nærmeste (Aas, 2009, s. 190).

Det som er beskrevet over kan belyses med hva Steinar forteller i boken til Fjell (Fjell, 2013, s. 103). Steinars fortelling formidler hjelpeapparatets fastlåste forestilling om voldsutøvende menn, og mannen som det «sterke kjønn» på den ene siden, og voldsutsatte kvinner som det «svake kjønn» på den andre siden (Ibid, s. 104). På mange måter kan det oppsummeres i

setningen «At hun tar i meg er greit, at jeg tar i henne er en forbrytelse» (Ibid, s. 118). Det som her blir beskrevet av Steinar stemmer godt overens med det Cook beskriver i sin bok *Abused men* (Cooke, 1997). Her forteller mennene om kvinner som beskyldte dem for vold og overgrep mot barna i forsøk på å sikre seg hovedomsorg for barna (Sogn og Hjemland, 2010, s. 38/39).

3.4 Forebygging som primærstrategi og kunnskapsbasert politiarbeid

Siden starten av 80-tallet og til i dag har begrepsbruken i forhold til handlingsplaner mot vold i nære relasjoner endret seg. Fra 1983 til 2003 inneholdt alle regjeringenes handlingsplaner mot vold i nære relasjoner ordet «kvinne» i tittelen (Jonassen, 2014, s. 48). I 2004 gikk dette over til det mer kjønnsnøytrale «Vold i nære relasjoner», noe som vitner om man innså at menn også kunne være ofre i nære relasjoner (ibid, s. 48).

Et av politiets viktigste oppdrag i samfunnet er å forebygge kriminalitet. I 2018 vedtok Politidirektoratet at politiet skal ha forebygging som sin primære strategi (Politidirektoratet, 2018). Forebygging handler i hovedsak om å være i forkant av et lovbrudd. I så måte kan man si at forebygging handler om å forutsi en persons handlinger og å forsøke å avverge dem før de blir foretatt. I politidirektoratets (2002 b) *Strategiplan for forebyggende politiarbeid 2002-2005* defineres forebyggende arbeid som «[...] en felles aktivitetsform for alle politiaktivitetene, slik at en i sum vil oppnå forebyggende effekt av politiarbeid.»

«Kunnskapsbasert politiarbeid blir av norsk politi beskrevet som systematisk og metodisk innhenting av relevant informasjon og kunnskap som analyseres med formålet å kunne treffe strategiske og operative beslutninger om forebyggende og bekjempende tiltak» (NOU 2009:12 pkt. 12.2.1). «Kunnskapsbasert politiarbeid er i større grad ment å være basert på vitenskapelig kunnskap enn politiansattes egne erfaringer» (Gundhus i Lie, 2018, s. 312). Lie skriver videre at kunnskapsbasert politiarbeid har til hensikt å lette politiets prioriteringer og gjøre det lettere å jobbe langsiktig. Dette for å slippe at mediebildet bestemmer hva som skal og bør prioriteres. (Lie, 2018, s. 315). Kunnskapsbasert politiarbeid vil gi både muligheter og utfordringer i det forebyggende arbeidet politiet skal gjøre mot mishandling av menn i nære relasjoner. Den åpenbare fordelene med kunnskapsbasert politiarbeid er at den enkelte tjenestemanns oppfatning av om en mann er et verdig voldsoffer eller ikke vil få mindre

innvirkning. Ledelsen får større muligheter til å prioritere godt og riktig i forhold til hva vitenskapen og forskningen viser. En ulempe med dette er at det må finnes forskning og statistikk som ledelsen kan bruke til å utarbeide de gode analysene. Slik det ser ut per i dag har de ikke mye forskning å lage analyser av når det gjelder mishandling av menn i nære relasjoner.

3.5 Det mannlige offer

I vår oppgave har vi valgt å snu det tradisjonelle synet på mishandling i nære relasjoner. Siden mishandling i nære relasjoner kom på dagsorden rundt 1970-tallet har det vært en almen oppfatning at mishandling i hjemmet i stor grad blir utøvd av menn og at det er kvinnen som er offer for volden. Til en viss grad er dette en holdning som fortsatt står sterkt i dagens samfunn. Dette kan man se både av det forskningsarbeidet som er gjort på området, og av hva praksisstudenten forteller å ha opplevd (Praksisstudent, 2019/2020). Her forteller studenten at han ikke var kjent med at det også var kvinner som utøvde vold mot menn og at menn kunne være ofre for familievold. Utfra hva praksisstudenten forteller kan man ikke generalisere og si at alle i Norge deler denne oppfatningen, men det kan likevel se ut til det kan være noe riktig i studentens forståelse. Geir Aas skriver i sin doktorgrad at da han snakket med politimenn om menn som ofre for familievold kunne det resultere i både smil og latter fra enkelte betjenter (Aas 2009, s. 90). Til tross for at likestillingsbevegelsene har flyttet kjønnsrollene i mer lik retning med tiden, er det nok fortsatt slik at mange har vanskelig for å se for seg at en kvinne slår en mann. Enda vanskeligere er det nok for mange å se for seg at mannen da ikke tar igjen. Det kommer frem i NKVTS rapport om vold mot menn i nære relasjoner der menn rapporterer om å bli latterliggjort fordi de ikke slår tilbake (Sogn og Hjemland, 2010, s. 38). I boken *Abused men* beskriver også Cook at flere menn ikke slo tilbake på grunn av tradisjonelle kjønnsstereotyper (Cooke, 1997, s.37-38).

Med bakgrunn i forrige avsnitt er det naturlig å problematisere mannen som offer for mishandling utøvd av en kvinne, å se dette opp mot Nils Christies konstruksjon av det «ideelle offer» som han skrev på 80-tallet (Christie 1986). Det ideelle offer kjennetegnes av følgende; offeret må være svakt og forsvarsløst, offeret må være ute i et respektabelt ærend, offeret må befinne seg på et sted som ikke representerer noen fare, gjerningsmannen må være stor og ond og til sist at det ikke finnes noen relasjon mellom offer og gjerningsmann (Aas,

2009, s. 194). Det er tydelig at mange av punktene Christie nevner som kjennetegn på det ideelle offer stemmer dårlig overens med mannen som har blitt utsatt for mishandling av sin kvinnelige partner. Eksempelvis vil en kvinne tradisjonelt sett være mindre enn en mann, dette stemmer dårlig med at gjerningsmannen skal være stor og ond, og videre at offeret må være forsvarsløst. En kan stille seg spørsmålet om tankene Christie hadde rundt det ideelle offer på 80-tallet er gjeldende for dagens samfunn. Ofre finnes i dag i mange former og fasonger utover den tradisjonelle gamle damen som Christie beskriver, som er på vei hjem fra butikken. I Geir Aas sin publikasjon om politiets inngripen i familiekonflikter forteller politibetjenter at det Nils Christie har forklart som det ideelle offer ofte ikke samstemmer med politiets erfaringer, da det er store forskjeller innad i familiekonfliktene og det ikke alltid er klart hvem som er voldsutøver eller offer (Aas, 2009, s. 299).

Vold handler ikke lenger bare om slag og spark. Tidligere i oppgaven har vi definert hva som er fysisk, psykisk, og seksuell vold, og sett på hva som skiller den episodiske og institusjonelle volden. Men det er ikke så lett å gi en generell definisjon av vold som vil stå seg over tid. Voldsbegrepet har gjennom årenes løp endret seg og kan på mange måter sies å være dynamisk. I *Det nyliberale janusansikt* skriver Johansen (2015) om akkurat dette. Et interessant eksempel som nevnes i teksten er slagsmål i skolegården. Det skulle langt mer til før man koblet inn politiet før i tiden. Og ofte anså man ikke disse salgsmålene som vold slik man gjør i dag (Ibid, s. 36-37). I tillegg til den økte sensitiviteten for vold i befolkningen trekker han frem det han kaller for «utvidete definisjoner». Et eksempel på dette er det som skjedde rundt mishandling av kvinner i nære relasjoner på 70-tallet. På 70-tallet ble dette ansett som et privat anliggende, mens vi i dag er enige om at det er å definere som vold (Ibid, s. 36).

Man kan trekke paralleller fra dette over på feltet; mishandling av menn i nære relasjoner. Et problem man her støter på er, som vi tidligere har beskrevet, at mye av volden utøvd mot menn er psykisk. Den er vanskelig å oppdage, og det kan tenkes at den psykiske voldens skader ikke har like bred aksept som de skadene den fysiske volden gir. Dette i kombinasjon med at mishandling av menn ikke inngår i de samfunnsetablerte utvidete definisjonene av vold. Kanskje gjelder ikke dette bare samfunnet, det kan virke som at det også er oppfattelsen blant menn som blir utsatt for vold. Som vi har nevnt flere ganger i oppgaven føler menn ofte skam ved å være voldsutsatte (Sogn og Hjemland, 2010, s. 65), og noen har ikke helt forstått at de har vært utsatt for vold før etter at de brøt ut av forholdet (Fjell, 2013, s. 71). Hjelpetiltak

rundt kvinner vokste frem i takt med det økende fokuset på mishandling av kvinner. Det dukket da også opp flere og flere saker der kvinner hadde blitt mishandlet. Det samme har skjedd på området mishandling av barn i nære relasjoner. Det er vanskelig å argumentere for at det er mer mishandling av barn og kvinner i dag enn det var for 50 år siden, men en teori er at jo mer fokus tematikken får, desto flere tilfeller kommer frem. Som Johansen skriver så øker funnene av narkotika i takt med kontrollørens innsats (Ibid, s. 29). Man kan trekke en parallell fra dette og over på mishandling i nære relasjoner. Det kan, som i mye annet politiarbeid, handle om hva man prioriterer. Da mishandling i nære relasjoner og da særlig mot kvinner på 70/80-tallet var et fokusområde vokste hjelpetiltakene frem i takt med dette.

The mankind Initiative ble stiftet i 2001 og er en stiftelse som tilbyr hjelp til menn som er utsatt for mishandling i nære relasjoner i England (The mankind Initiative, 2020). I 2014 publiserte de en video der de i det offentlig rom først fremstilte en mann som var ufin mot sin kvinnelige partner og knuffet litt på henne, hvor på flere folk grep inn og truet med at de ville ringe politiet. I neste runde snudde de om på rollene og fikk damen til å gå løs på mannen både fysisk og verbalt, da var det ingen som grep inn og filmingen av menneskene rundt viste at mange stod observerende, mens de smilte og lo (The mankind Initiative, 2014). Man skal være forsiktig med å konkludere på generelt grunnlag utfra et slikt eksperiment. Det kan likevel gi et bilde på hvordan holdningen er blant de personene som var til stede. Ut ifra det vi har presentert tidligere i oppgaven er det grunn til å tro at reaksjonene man ser i videoen er lik den mange andre ville hatt i samfunnet.

I saker som omhandler mishandling i nære relasjoner, er det ikke alltid lett å tyde relasjonen. Dette baserer seg i stor grad på at dynamikken innad i en familie eller et parforhold er noe kun de involverte eller et fåtall andre vet noe om og kan uttale seg rundt. For politiets del kan det være vanskelig å vite hvem som er den utøvende eller den mottakende part, eller om de er det mange kan definere som like gode. Aas (2009) skisserer det som kan være et «medskyldig offer». Det er et offer som til tider både provoserer frem og deltar like fullt i volden som det en gjerningsperson gjør (Aas, 2009, s. 200). Kvalitative undersøkelser gjort på området viser at menn som utsettes for mishandling i nære relasjoner tar stolthet i å ikke utøve vold tilbake (Fjell, 2013, s. 82). Samtidig har de en forforståelse om at hvis de utøver vold tilbake, er det trolig de som sitter igjen med skylden (ibid, s. 78). Dette skiller seg fra Aas (2009) sitt bilde av det medskyldige offer, ved at mange av mennene fremstår som mer passive og ikke

medvirkende til situasjonen de står i. En årsak til det kan være stoltenheten de sitter med, men også at konsekvensen ved at de utøver vold tilbake kan bli fatale i form av at mannen ofte er fysisk sterkere og kan derfor skade kvinnen i større grad (ibid, s. 82). Dette er informasjon som kan være relevante for patruljer som rykker ut til meldinger om mishandling i nære relasjoner. Hvis man havner i situasjoner der kvinnen «uriktig» hevder seg utsatt for vold eller mishandling, for å «felle» sin mannlige samboer. Så viser utvalget til Fjell (2013) at mange av mennene av mennene holder seg passive, til tross for anklager, og psykisk vold (Fjell, 2013,

3.6 Politiet- og hjelpeapparatet

Vi har til nå redegjort for en del forskning på tematikken, i neste del av oppgaven ønsker vi å drøfte nærmere hva politiet konkret kan gjøre for å sette lys på problematikken og belyse den i større grad. Politiet har over en lengre periode hatt forebygging som sin primære strategi, og herunder hatt som mål å forebygge mishandling i nære relasjoner. Riksadvokaten har også i sitt rundskriv presisert at ingen skal være redde i sine egne hjem (Riksadvokaten, 2008) men som vi kan se fra eksemplene til Aas (2009), og praksisstudenten (2019/2020) så kan det virke som vold mot menn i stor grad blir bagatellisert, alternativt at mennene selv ikke anmelder før volden blir fysisk (Fjell, 2013 s. 69) Spørsmålet blir da hvordan politiet skal klare å fange opp et problem som mange i både politiet og samfunnet ikke er klar over eller ikke anerkjenner at eksisterer?

SARA er verktøyet norsk politi har brukt for å forebygge vold i familien de siste seks årene. Modellen ble gradvis implementert i politidistriktene, og hadde tidligere vært brukt i både Canada og Sverige (Politidirektoratet, 2014, s. 12). Verktøyet består av en sjekkliste med 15 punkter. Disse skal kartlegge gjentakelsesfaren for partnervold. Hensikten med verktøyet er at politiet i større grad skal kunne forebygge partnervolden, og iverksette nødvendige, beskyttende tiltak tidlig. Verktøyet skal føre til tettere oppfølging, både med de voldsutsatte familiene og andre eksterne etater (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013, s. 22). Videre i oppgaven skal vi undersøke hvor godt SARA-verktøyet fanger opp de voldsutsatte mennene, og da med spesielt fokus på den psykiske volden som vi har sett utøves i mange parforhold.

For å kunne forebygge noe, så må man faktisk vite at problemet eksisterer. SARA-modellens sjekkliste vil bare fylles ut og brukes dersom man allerede har avdekket mishandling i nære

relasjoner. Dette er en begrensning det er svært viktig å være klar over. Som Aas skriver i *Politiet og familievolden* så er det slik at for at politiet skal kunne forebygge mishandling i nære relasjoner, er de avhengig av å ha møtt familien og de involverte. Således er sekundærforebygging politiets beste mulighet til å forebygge mishandling i nære relasjoner (Aas, 2009, s.256). På bakgrunn av dette skal vi se nærmere på sekundærforebyggende tiltak, slik som SARA-modellen.

Selve verktøyet tilstreber i størst mulig grad å være kjønnsnøytralt, dette fremgår av de ulike rapportmalene som er eksemplifisert i verktøyet. Her er spørsmålene alltid fremstilt som han/hun som voldsutøver og han/hun som voldsoffer (Politidirektoratet, 2014, s. 79-82). Og verktøyet viser at det kan eksistere både kvinnelige og mannlige utøvere og ofre. Vi har derfor ingen objektive holdepunkter for at verktøyet skiller mellom menn og kvinner som utøver/offre, og hvorvidt det kan utgjøre noen forskjell når man er inne til en vurdering. Spørsmålet blir da om det kan være sjekklister som verktøy i seg selv som er problematisk? SARA er et sjekklister-verktøy som skal vurdere faren for gjentakelse hvor man krysser av på de ulike punktene før en polititjenesteperson basert på dette skal vurdere faren for gjentakelse av volden. På den ene siden vil dette trolig avdekke og forhindre vold i parforhold, men på en annen side kan man vurdere hvorvidt det blir for generelt og lite nyansert. Et parforhold er ofte kompleks affære, og til syvende og sist er det ingen andre enn deltakerne i forholdet selv som kan definere deres relasjon og eventuelt faren for ny vold.

En holdningsendring i politiet, og samfunnet for øvrig vil kunne hjelpe til med å belyse problemet. Samtidig må mer omfattende forskning være med på å avdekke omfanget, og eventuelle hjelpetiltak. Ved å få til en holdningsendring og få samfunnet til å erkjenne menn som likeverdige ofre kan det tenkes at fler tørr å nå ut og søke hjelp. Dette kan for eksempel gjøres ved å gjennomføre liknende kampanjer som «The mankind initiativ» i England. Her visualiserte de problematikken gjennom en kortfilm, og er noe også politiet kunne laget gjennom for eksempel: Nettpatruljen. Ved å skape holdningsendrende materiale vil også venner og bekjente av menn som er offer for mishandling av nære relasjoner kunne være med på å forebygge ved de er bevisste på tematikken, og kan varsle om nødvendig. Spesielt vil venner og arbeidstakere kunne se personlighetsendringer over tid, noe psykisk vold kan gi. Videre kunne det vært hensiktsmessig å fått belyst problematikken internt i politiet, slik at både forebyggende enheter og ordenspatuljer var beviste hvis de rykket ut til «husbråk», at det

faktisk eksisterer mannlige ofre ved konflikter i parforhold, og ikke basert på stereotypier tok kvinnens parti, selv om det trolig ikke er tilfelle i alle situasjoner.

Tidligere i oppgaven har vi redegjort for årsakene til at mange menn ikke kontakter de hjelpetilbudene som finnes, samt politiet. Det later til å være flere årsaker slik som frykt for stigmatisering eller trusler fra partner om sabotasje av kontakt med felles barn. (Lorentzen og Inez, 2019, s.2) Årsakene kan være mange og det er rimelig å anta at det finnes årsaker man ikke kjenner til. I boken *Politiet og familievolden* beskriver Geir Aas (2014) det han kaller for «det vanskelige offerbegrepet». Aas skriver her at kvinner føler det som et problem at de blir møtt med fordommer, de føler at de blir satt i bås og at de videre får hjelp utfra de rammene dette gir. En av kvinnene mente at hun ikke var et offer, men at hun var voldsutsatt. En annen forteller at hun var redd for at politiet skulle fordømme henne og hun var redd for å bli sett ned på, hun var jo tross alt en ressurssterk kvinne, og da blir man vel ikke utsatt for vold? (Aas, 2014, s. 51/52). Aas skriver videre at «offerbegrepet kan virke stigmatiserende ved at man blir tillagt bestemte egenskaper» (ibid s. 53). Nettopp dette med å bli satt i bås og at man blir tillagt visse egenskaper kan tenkes å være en viktig årsak til at mange menn ikke kontakter politiet eller oppsøker krisesentre og andre hjelpetilbud. I sin doktorgrad *Politiinngrep i familiekonflikter* skriver Aas at tap av mandighet synes å være en stor belastning for menn som utsettes for partnervold. (Aas, 2009, s.90). Det man her ser kan på mange måter sies å være en form for dobbel viktimitisering. I tillegg til å være et offer for partnervold blir mannen også et offer for samfunnets syn på menn som blir utsatt for mishandling i nære relasjoner

Et problem for politiet og hjelpeapparatet kan være at mennene ikke anser seg som ofre i like stor grad som kvinner ville gjort i en tilsvarende situasjon (Fjell, 2013, s.73) Dette er trolig et resultat av at offerrollen ikke lenger bare er et relasjonelt begrep, men også et individualistisk. Å være et «offer» kan være svært stigmatiserende hvis man ser på det som en karakteristikk ved personen (Bjerkeseth 2010, s. 27). Dette kan trolig være spesielt gjeldende for mennene da det bryter med det tradisjonelle stereotypiske synet om at menn skal være sterkere enn kvinner. Dette gjør det jo svært problematisk for politiet å fange opp de utsatte mennene hvis de ikke tørr eller ønsker å innse sin egen situasjon. Og spesielt vanskelig er det da man ofte snakker om en ikke-grov vold som setter varige spor, som gjør det åpenbart at politiet må gripe inn. Men at det er snakk om psykisk vold som kan gi endring over tid.

4.0 Avslutning

«usynliggjøring av partnervold sørger både myndighetene, hjelpeapparatet, og mennene selv for» (Fjell, 2013, s. 140)

Da vi begynte å skrive denne oppgaven ønsket vi å finne ut av hvor stor forekomst det var av mishandling av menn i nære relasjoner og hva som kjennetegnet denne. Videre ville vi se på hvilke muligheter og utfordringer som ligger i politiets forebyggende arbeid på dette område. Vi vil nå forsøke å oppsummere de funnene vi har gjort, samt knytte de enda tettere opp mot de mulighetene og utfordringene politiet har i sitt forebyggende arbeid mot mishandling av menn i nære relasjoner

Gjennom de kvantitative studiene som er gjort på området til nå, så ser vi at det er en likefordeling mellom kvinner og menn som ofre for den mindre grove volden med lavt skadepotensiale (Haaland, Schei og Clausen 2005, s.13). På den andre siden står menn for den alvorlige, grove volden med stort skadepotensiale (Haaland, Schei og Clausen 2005 s. 37). Når kvinner utøver vold mot menn er det ofte snakk om psykisk vold, som trusler, verbale angrep, og et kontrollerende regime. Dette skiller seg markant fra den fysiske volden, som avgir synlige fysiske spor.

Dette setter på mange måter noen begrensninger for politiets arbeid, da det er vanskelig å forebygge og ikke minst etterforske en form for vold som ikke gir tydelig merker. Samtidig er det et problem at mennene ofte ikke anser seg som ofre eller innser det før de eventuelt bryter ut av forholdet (Fjell, 2013, s. 71) I vår oppgave har vi sett på hvordan SARA fremstår som kjønnsnøytralt og om det kan brukes for å forebygge mishandling mot menn. Verktøyet er tenkt benyttet der hvor politiet allerede er involvert, ofte i forbindelse med en straffesak. Ut fra de kvalitative studiene som er gjort av Fjell (2013) og Lien og Lorentzen (2017) så kan det se ut til at mennene sjeldent tar kontakt med politiet, og hvis de tar kontakt med noen i det hele tatt så er kriesesentrene. Det tilsier at SARA derfor trolig vil være et dårlig verktøy opp mot disse mennene, da man a) ikke kommer i kontakt med dem, og b) verktøyet fokuserer i stor grad på alvorlig gjentakende vold, noe den psykiske volden i visse tilfeller ikke er.

I vår oppgave har vi også sett nærmere på selve offer-begrepet og hvordan det stiller seg når det kommer til mannlige ofre for mishandling i nære relasjoner utført av kvinner. Studier viser at mennene ofte sliter med å identifisere seg som ofre da det kan innebære en dobbelt

viktimisering, i form av at de først blir tilegnet noen individualistiske karakteristikk som medfølger det å være «offer», for så at deres maskulinitet blir nedbrutt ettersom det bryter med det tradisjonelle bildet om hvem som er voldsutøver og mottaker. Dette igjen vanskeliggjør politiets arbeid opp mot denne gruppen, ettersom de ikke ønsker eller klarer å ta innover seg situasjonen de befinner seg i, og derfor forblir ukjente fornærmede for politiet.

I tillegg til offerbegrepet ser det også ut til at voldsbegrepet spiller en viktig rolle. Hva som ble regnet som vold før, er ikke nødvendigvis det samme som regnes som vold i dag, samt at hva man tolerer av vold i dag er forskjellig fra hvordan det var før. Eksempler på dette er at slagsmål i skolegården var et langt vanligere syn før. Nå er det langt lavere terskel for å koble inn politiet i disse sakene. Dette har noe å gjøre med sensitivitet for vold, og man tåler mindre vold nå enn man gjorde før. I tillegg til dette har definisjonene for hva som regnes som vold endret seg. Før 1970 var mishandling av kvinner i nære relasjoner ansett som noe privat. I 1988 fikk man offentlig påtale i slike saker. I dag anerkjenner samfunnet dette som vold (Johansen, 2015). Det kan derimot se ut til at samfunnet ikke har den samme brede aksepten overfor mishandling mot menn. Mange vil nok mene at også dette er å regne som vold, noe det også er etter lovens forstand. Vold er veldig komplekst og dynamisk begrep. Hva som anses som vold vil alltid være i endring. Det vil derfor være viktig for politiet å henge med på denne utviklingen.

Det må kunne sies at politiet har en stor del av ansvaret for at slike saker kommer frem i lyset. En holdningsendring innad i etaten kan være en av mange løsninger. Samtidig kan det også tenkes at det må politiske løsninger til (Sogn og Hjemland, 2010, s. 51). I senere tid har den feministiske tradisjonens forskning i størst grad vært rådene på området. Derfor ser det ut til at man må intensivere forskningsarbeidet som retter seg inn mot menn. Det er ikke dermed sagt at kvinner som utsettes for mishandling i nære relasjoner er mindre viktig, ser man til statistikken så er det en overvekt av kvinner og barn som blir utsatt for mishandling i nære relasjoner. Kanskje er det på tide at det mannlige offer får større fokus, da det ikke er tvil om at vold og mishandling mot menn forekommer, men i hvor stor grad må ytterligere forskning belyse.

5.0 Litteraturliste

Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving* (6.utg.) Oslo: Gyldendal Akademiske.

Giertsen, H. (1994). Forebygging av kriminalitet: Alt for bredt og alt for smalt. *Nordisk tidsskrift for kriminalvitenskap*, 81(3) 295-313.

Myhre Lie, E. (2018), *I forkant* (2. utg.) Oslo: Gyldendal.

Olsvik H. E. (2017), *Vitenskapsteori for POLITIET tenkemåter i kunnskapsbasert politiarbeid* Oslo: Gyldendal akademiske.

5.1 Selvvalgt pensum

Aas, G. (2009). *Politiinngrep i familiekonflikter. En studie av ordenspolitiets arbeid med familiekonflikter/familievoldssaker i Oslo.* (Doktoravhandling) Institutt for kriminologi og retts sosiologi Juridisk fakultet Universitetet i Oslo, Oslo.

Aas, G. (2014). Politiet og familievolden. Universitetsforlaget. S.1-272.

Bjerkeseeth, L. (2010). *Den mannlige offerrollen.* Masteroppgave, Universitet i Oslo, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi.

Bufdir. (2020, 12. Juni). Menn på krisesenter. Hentet fra

https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Vold_og_overgrep_tall_og_statistikk/krisesentertilbudet_i_norske_kommuner/menn_pa_krisesenter/

Bufdir. (2020, 5. November). *Psykisk Vold.* Hentet fra

https://www.bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Psykisk_vold/

Christie, Nils (1986): *The Ideal Victim.* I: Fattah, E.A. (red.) *From Crime Policy to Victim Policy.* London. Macmillan.

Cook, P. W. (1997). *Abused Men: the hidden side of Domestic violence,* Praeger: London.

Fjell, T. I. (2013). *Den usynliggjorte volden.* Oslo/Trondheim: Akademika Forlag

- Haaland, T., Clausen, S.T. og Schei, B. (Red.), (2005). Vold i parforhold - ulike perspektiver. Resultater fra den første landsdekkende undersøkelsen i Norge, NIBR-rapport 2005:3, s.1-235.
- Johansen, N., B. (2015): Det nyliberale janusansikt, Novus forlag.
- Jonassen, W. (2013). Fra kvinnemishandling til vold i nære relasjoner, regjeringens handlingsplaner mot vold. Tidsskrift for kjønnsforskning 37(1), 46-62. Hentet fra https://www.idunn.no/tfk/2013/01/fra_kvinnemishandling_til_vold_i_nre_relasjoner_regjering
- Justis- og beredskapsdepartementet (2013). *Et liv uten vold. Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017*. Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet
- Lewis, A. and S. Sarantakos, (2001). Domestic violence and the male victim. Nuance. 2 (15): P. 1-15.
- Lien, M. I. og Lorentzen, J. (2017), *Mens experience of violence in intimate relationships*. Palgrave MacMillan. P.1-183.
- Mikkelsen, S. (2005). Hva er forebygging? Lokalisert på <http://www.forebygging.no/Artikler/2007-1998/Hva-er-forebygging/> (Antall sider: 4).
- NOU (2009): Norges offentlige utredninger 2009: 12. Et ansvarlig politi. Åpenhet, kontroll og læring. Evalueringsrapport fra utvalget oppnevnt av Justis- og politidepartementet 5. mars 2008. Departementenes servicesenter. Informasjonsforvaltning.
- Nøttestad, J. A., & Lylum, C. (2012). *Pilotprosjekt for forebygging av vold. Prosjekt SARA:SV*. Oslo: Politidirektoratet.
- Overgrep.no (21.08.2017) Er psykisk vold i nære relasjoner straffbart? Hentet fra: <https://www.overgrep.no/psykisk-vold-straffbart/>
- Pape, H. og Stefansen, K. (2004). Den skjulte volden?: En undersøkelse av Oslo befolkningens utsatthet for trusler, vold og seksuelle overgrep. Rapport:

Publikasjonsserie fra Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress 1/2004.
Oslo, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress: 142, 8 s.

Politidirektoratet (2002 b). "Strategiplan for forebyggende politiarbeid 2002-2005".

Politidirektoratet (2014). *Veileder risikovurderingsverktøyet SARA:SV*. Oslo:
Politidirektoratet.

Rasmussen , Strøm, Sverdrup og Vennemo (2012), *Samfunnsøkonomiske kostnader av vold i nære relasjoner* (Rapport 2012/41) Hentet fra: https://vista-analyse.no/site/assets/files/5823/varapport_201241_samfunnsokonomiske_konsekvenser_av_vold_i_naere_relasjoner.pdf

Riksadvokaten. (2008). *Rundskriv nr. 3 /2008*. Oslo: Riksadvokaten

Sogn og Hemdal. (2010). *Vold mot menn i nære relasjoner – kunnskapsgjennomgang og rapport fra et pilotprosjekt*. Oslo: Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress

Stiftelsen alternativ til vold (01.12.2020) Hva er vold? Hentet fra: <https://atv-stiftelsen.no/om-vold/hva-er-vold/>

The mankind initiativ (2014, 22. Mai) [#ViolenceIsViolence](#) : Domestic abuse advert Mankind hentet fra [#ViolenceIsViolence: Domestic abuse advert Mankind](#)

The mankind initiative (2021, 12. April): About us hentet fra <https://www.mankind.org.uk/about-us/about-us/>